

ฐิติวัฒน์ นงนุช : แนวทางการพัฒนาชุมชนแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร (COMMUNITY DEVELOPMENT GUIDELINES FOR WAT KANLAYA SUBDISTRICT, THONBURI DISTRICT, BANGKOK) อ.ที่ปรึกษา : ผศ. ดร.พนันท์ ตาปนานนท์ ,220 หน้า. ISBN 974-332-811-4

พื้นที่แขวงวัดกัลยาณ์ ประกอบไปด้วยชุมชนเก่าแก่ 6 ชุมชน และชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่อีก 6 ชุมชน ท่ามกลางเวลาที่ผ่านไป สภาพทางสังคมของชุมชนก็มีวิวัฒนาการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัยสภาพทางกายภาพเป็นเสมือนแรงผลักดัน ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้โครงสร้างและรูปแบบทางสังคมของชุมชนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงมุ่งเน้นการศึกษาองค์ประกอบทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพทางสังคมและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานทั้งในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต

จากการศึกษาองค์ประกอบและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชน โดยการสอบถาม สัมภาษณ์ตรง และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ซึ่งอาศัยแนวคิดวิธีการวิเคราะห์เครือข่ายชุมชน (Social Network Analysis:SNA) เป็นพื้นฐาน ประกอบกับผู้วิจัยได้คิดค้นวิธีการวิเคราะห์ชุมชนบนพื้นที่ (Social Network Analysis on Site : SNAS.) ซึ่งเป็นการประยุกต์จากแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เข้ากับแนวคิดการวางผังทางกายภาพ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1) การศึกษารูปแบบการปฏิสัมพันธ์ และความผูกพันร่วมของคนในชุมชนต่างๆ ในแขวงวัดกัลยาณ์ ขั้นตอนที่ 2) รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของชุมชนต่างๆ และบทบาท หน้าที่ของแขวงวัดกัลยาณ์ในปัจจุบัน ขั้นตอนที่ 3) การคาดการณ์ทิศทางการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายชุมชน จากการเปลี่ยนแปลงระดับความผูกพันร่วม ขั้นตอนที่ 4) การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงชุมชน และบทบาท หน้าที่ของแขวงวัดกัลยาณ์ในอนาคต

ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าว ทำให้สามารถระบุศักยภาพ ข้อจำกัด โอกาสในการพัฒนาชุมชน ตลอดจนแนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในอนาคต และสามารถแบ่งชุมชนออกได้เป็น 4 กลุ่มคือ

- กลุ่ม A ชุมชนที่ควรอนุรักษ์ ประกอบไปด้วย ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนกุฎีขาว ชุมชนวัดบุปผาราม และชุมชนโรงคราม
- กลุ่ม B ชุมชนที่เสื่อมถอย ได้แก่ ชุมชนหลังโรงเรียนช่างตาครุฑ และชุมชนบุกรุกหลังโรงเรียนศึกษานารี
- กลุ่ม C ชุมชนที่กำลังปรับตัว ได้แก่ ชุมชนวัดกัลยาณ์ ชุมชนวัดประยุรวงศ์ ชุมชนริมคลองบางลำไ้ และชุมชนอิสรภาพชอย 26
- กลุ่ม D ชุมชนที่กำลังเกิดขึ้นใหม่ ได้แก่ ชุมชนอิสรภาพชอย 18 และชุมชนอิสรภาพชอย 20

จากการศึกษาดังกล่าว จึงนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาแขวงวัดกัลยาณ์ ซึ่งสรุปได้ใน 2 ประเด็นคือ

- ประเด็นที่ 1) แผนพัฒนาชุมชนในแขวงวัดกัลยาณ์ หมายถึงการออกแบบกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายของการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ แผนพัฒนาชุมชนนี้เป็นแผนพัฒนาทางด้านสังคมศาสตร์
- ประเด็นที่ 2) แผนพัฒนาแขวงวัดกัลยาณ์ ภายใต้แนวคิดการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชน เป็นแผนพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งสามารถสังเคราะห์ได้ 2 แนวทาง ได้แก่
 - (2.1) แนวทางการออกแบบพื้นที่กันชน
 - (2.2) แนวทางการจัดการพื้นที่แบบผสมผสาน

นอกจากนั้นการศึกษานี้ได้เสนอโครงสร้างการพัฒนารูปแบบทางกายภาพ ในการวางแผนพัฒนาแขวงวัดกัลยาณ์ โดยอาศัยผลการศึกษากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบใหม่อีกด้วย

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง.....
สาขาวิชา การวางผังเมือง.....
ปีการศึกษา 2542.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....